OECD Multilingual Summaries

OECD-FAO Agricultural Outlook 2010

Summary in Dutch

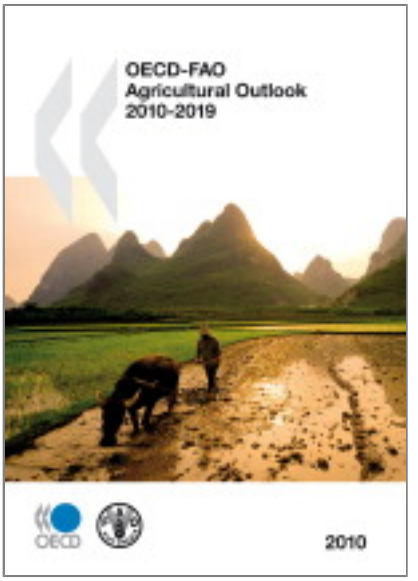

Landbouwvooruitzichten OESO-FAO 2010

Samenvatting in het Nederlands

Vooruitzichten in het kort

De landbouw heeft in de afgelopen jaren een aantal zware schokken te verwerken gekregen, waaronder recordolieprijzen, piekende grondstoffenprijzen, zorgen omtrent voedselzekerheid en de daaruit voortvloeiende handelsbeperkingen. Daarbovenop kwam nog eens de zwaarste wereldwijde economische recessie sinds de jaren 30. De sterkst getroffen bevolkingsgroep zijn de armen, vooral in de ontwikkelingslanden. Het aantal mensen dat honger lijdt, is wereldwijd opgelopen tot naar schatting meer dan 1 miljard. De landbouw heeft echter bewezen verrassend veerkrachtig te zijn, met name in de OESO-landen, waar de aanbodzijde snel op de hoge prijzen heeft gereageerd en de vraag tijdens de crisis is blijven groeien, zij het minder snel. In 2010 is de situatie op vele markten min of meer genormaliseerd. Zo komt de productie opnieuw dichter in de buurt van het historische gemiddelde en trekt de vraag weer aan. Toch blijven vele landen zich zorgen maken over een mogelijke herhaling van ernstige schokken op cruciale gebieden als energieprijzen, wisselkoersen en/of de macro-economische toestand van belangrijke landen en regio's alsook over de gevolgen van dergelijke schokken voor de volatiliteit van de markten.

Het macro-economische klimaat dat aan deze landbouwvooruitzichten ten grondslag ligt, is gunstiger dan voor de vooruitzichten van 2009 het geval was. Eind 2009 is het herstel van de wereldwijde economie ingezet en is de langzame overgang naar hogere, duurzame en niet-inflatoire groei op langere termijn begonnen. Het ziet ernaar uit dat het een herstel met twee snelheden zal worden, gekenmerkt door, enerzijds, zwakke en aarzelende groei en een hoge werkloosheid in vele OESO-landen en, anderzijds, een sterkere en snellere opleving in de grote ontwikkelingslanden, die zich geleidelijk naar de rest van de ontwikkelingslanden verspreidt en tot de stijging van het wereldwijde inkomensniveau bijdraagt. De energieprijzen zijn opnieuw hoog en zullen dat naar verwachting ook blijven in de periode waarop deze vooruitzichten betrekking hebben. Nog hogere olieprijzen zouden de input- en productiekosten doen stijgen, wat van invloed zou zijn op het teeltaanbod, de prijzen en de handelsstromen, en de vraag naar grondstoffen voor biobrandstoffen stimuleren.

Het ondersteunen van de landbouwprijzen wordt steeds duurder, vooral dan in regio's waar de landbouw energie-intensief is. De mondiale landbouwproductie zal in het komende decennium naar verwachting minder snel stijgen dan in de afgelopen tien jaar. Indien zich geen onverwachte schokgolven voordoen, ligt de groei evenwel op schema wanneer ervan wordt uitgegaan dat de wereldwijde voedselproductie tegen 2050 met 70% moet toenemen. In de minst ontwikkelde landen heeft de productie per capita echter moeite om de snelle bevolkingstoename bij te benen. Op mondiaal niveau zal de groei van de landbouw getrokken worden door Latijns-Amerika en Oost-Europa en in mindere mate door bepaalde Aziatische landen.

De gemiddelde teeltprijs van de grondstoffen waarop deze vooruitzichten betrekking hebben, zal in de komende 10 jaar naar verwachting hoger liggen dan in de 10 jaar voorafgaand aan de recordjaren 2007 en 2008, zowel in nominale als in reële waarden (gecorrigeerd voor de inflatie). Verwacht wordt dat de prijzen van de secundaire

graansoorten en tarwe in reële waarden bijna 15 tot 40% en die van plantaardige oliën meer dan 40% hoger zullen liggen dan in de periode van 1997 tot 2006. Ook de wereldwijde suikerprijs zal tot 2019 boven het gemiddelde van de afgelopen 10 jaar blijven, zij het ruim onder het record van eind 2009, toen de hoogste prijs in 29 jaar werd bereikt.

Wat veeteeltproducten betreft, wordt verwacht dat de gemiddelde vleesprijzen, met uitzondering van die voor varkensvlees, het komende decennium hoger zullen zijn dan het gemiddelde van de periode 1997-2006, in eerste instantie door een lager aanbod, hogere diervoederkosten en een toenemende vraag. De reële prijs voor varkensvlees zal allicht vrij stabiel blijven door de verwachte productiestijging in Brazilië en China. Het economische herstel zal de vleesconsumptie ten opzichte van de graanconsumptie doen toenemen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, waarbij er vooral vraag zal zijn naar goedkopere vleessoorten (gevogelte en varkensvlees) en slechts in mindere mate naar rundvlees. De gemiddelde reële prijs voor melkproducten zal in de periode 2010-2019 naar verwachting 16 tot 45% hoger liggen dan in de periode 1997-2006, met vooral een fors hogere boterprijs als gevolg van de hogere energiekosten en de hogere prijs van plantaardige oliën.

De biobrandstofmarkt is sterk afhankelijk van overheidsstimuli en door de overheid opgelegde gebruiksverplichtingen. De vooruitzichten blijven onzeker ten gevolge van onvoorspelbare factoren, zoals de toekomstige tendens in de prijs voor ruwe olie, beleidswijzigingen en ontwikkelingen met betrekking tot technologieën van de tweede generatie. De aanhoudende stijging van de biobrandstofproductie die nodig is om aan de gebruiksverplichtingen te kunnen voldoen, zal de vraag naar tarwe, secundaire graansoorten, plantaardige oliën en suiker als grondstof voor biobrandstof nog doen toenemen.

De ontwikkelingslanden zullen de voornaamste aanjagers zijn van de groei van de mondiale productie en consumptie van en handel in landbouwproducten. De vraag van de ontwikkelingslanden wordt aangedreven door het stijgende inkomen per capita en de verstedelijking, die versneld wordt door de bevolkingsgroei, die nog altijd bijna tweemaal hoger ligt dan in het OESO-gebied. Naarmate het inkomen stijgt, zullen de eetgewoonten wellicht geleidelijk van basisvoedsel naar meer vlees en bereide levensmiddelen verschuiven, wat gunstig zal zijn voor de veeteelt- en melkproducten. Gezien het stijgende inkomen en de alsmaar groter wordende middenklasse, zal de voedselconsumptie in deze landen allicht ook minder sterk reageren op prijs- en inkomensveranderingen, zoals momenteel het geval is in de OESO-landen. Bijgevolg zullen grotere prijs- en inkomensveranderingen nodig zijn opdat de consumenten op onvoorziene schokken reageren.

Voor nagenoeg alle grondstoffen overtreffen de groeiverwachtingen van de in- en uitvoer in de ontwikkelingslanden die van het OESO-gebied. Enkel de uitvoer van eiwitrijke bereide maaltijden zal tegen 2019 in het OESO-gebied sneller groeien. Het toenemende belang van de ontwikkelingslanden in de handel blijkt uit de groei van de handel tussen de zuiderse landen onderling in aanvulling op de groeiende handel tussen noord en zuid. Toch zullen de OESO-landen in 2019 nog steeds de uitvoer van bepaalde landbouwproducten domineren (procentueel aandeel tussen haakjes), met name van tarwe (52%), secundaire graansoorten (59%), varkensvlees (80%), boter (80%), kaas (63%), vollemelkpoeder (66%) en mageremelkpoeder (74%). De ontwikkelingslanden zullen in 2019 een dominante positie hebben voor rijst (88%), oliehoudende zaden (56%), eiwitrijke maaltijden (80%), plantaardige oliën (91%), suiker (90%), rundvlees (57%) en gevogelte (63%).

De voedselprijzen zijn in vele landen hoog gebleven of maar een klein beetje gedaald na de wereldwijde forse terugval van de primaire grondstoffenprijzen sinds de krachtige prijsstijgingen van 2007 en 2008. In 2009 droeg de stijging van de voedselprijzen beduidend minder bij tot de inflatie dan in 2008, vooral dan in de OESO-landen. In bepaalde ontwikkelings- en groeilanden is de invloed ervan echter nog altijd aanzienlijk.

Sinds de prijspiek in de periode van 2006 tot 2008 is de volatiliteit van de prijzen op korte termijn sterk toegenomen. De beschikbare gegevens volstaan echter niet om met zekerheid te bepalen of en hoe de volatiliteit van de prijzen op lange termijn is veranderd voor de belangrijkste voedselgewassen die binnen het bestek van deze vooruitzichten vallen. Wat wel duidelijk is, is dat de mate waarin mondiale prijsveranderingen op binnenlandse markten overgaan aanzienlijk verschilt van land tot land en van het niveau van marktintegratie afhangt. De transmissie van internationale prijzen op binnenlandse markten kan worden verhinderd door grensmaatregelen, ondersteuning van de binnenlandse prijzen en zwakke punten in de infrastructuur.

De betrekkelijk stabiele prijsverwachtingen in deze landbouwvooruitzichten zijn gebaseerd op “normale” omstandigheden. Onzekere factoren zoals het weer, macro-economische gegevens, beleidsingrepen en vooral de energieprijzen doen vermoeden dat de ontwikkeling van de grondstoffenprijzen onvoorspelbaar zal blijven. Vele landen zijn bezorgd over de volatiliteit van de prijzen, zelfs op zeer korte termijn, omdat deze zowel de levensvatbaarheid van landbouwbedrijven (lage prijzen) als de voedselzekerheid (hoge prijzen) in het gedrang brengt. Een hoge graad van onzekerheid heeft ook gevolgen voor de investeringsbeslissingen. Overheden beschikken over een aantal beleidsopties op nationaal en internationaal niveau.

Overheden kunnen de strategie van landbouwers inzake risicobeheer ondersteunen door zich toe te spitsen op onvoorspelbare en onvermijdelijke risico's die, hoewel ze maar zelden voorkomen, verstrekkende gevolgen kunnen hebben en niet door de landbouwers zelf kunnen worden beheerd. Overheden kunnen landbouwers ook aanmoedigen om zelf hun bedrijfsrisico te beheren en ter zake voor een deugdelijk bestuur zorgen, onder meer door efficiënte markten op te zetten en rent-seeking als gevolg van ad-hocsteun en bijstand te vermijden.

Het aanhouden van noodvoorraden van grondstoffen die cruciaal zijn voor de voedselzekerheid op nationaal en lokaal niveau, in anticipatie op voedselcrises, zou het vertrouwen in de toegang tot levensmiddelen in crisistijd kunnen bevorderen en de lokale markten helpen stabiliseren. Teneinde de werking van de noodvoorraadprogramma's te verbeteren, is meer onderzoek, een versterking van de capaciteit en een toenemende uitwisseling van beste praktijken noodzakelijk. Ongeacht de maatregelen die regeringen willen treffen, is het belangrijk dat zij steeds het volledige pakket beleidsmaatregelen, risico's en mogelijke oplossingen voor de beoogde doelgroep voor ogen houden.

De ondersteuning van de marktprijs van landbouwgrondstoffen heeft reeds in vele landen en gedurende meerdere decennia bewezen een inefficiënte beleidsoptie te zijn. Zij wordt dan ook steeds minder toegepast. Prijsondersteuning verhult marktsignalen voor producenten, destabiliseert de wereldmarkten en werkt als een regressieve belasting voor de armen omdat de prijzen voor de consumenten hoger liggen. Prijsondersteuning komt voornamelijk grote producenten ten goede en bevordert intensivering van de landbouw, wat negatieve gevolgen kan hebben voor het milieu. Bovendien worden gerealiseerde winsten ofwel gekapitaliseerd in vaste activa (zoals grond of quota), waardoor de productiekosten in de loop van de tijd toenemen, ofwel uit de landbouwbedrijven gehaald. Dergelijke beleidsmaatregelen dienen te worden getoetst aan minder marktverstorende alternatieven, zoals doelgerichte rechtstreekse inkomenssteun, investeringen in productiviteitsverbetering, enz.

Op internationaal niveau deden de ongecoördineerde beleidsmaatregelen van de verschillende landen in antwoord op de scherpe prijsstijgingen in de periode 2006-2008 de volatiliteit nog toenemen en verhinderden zij de toegang tot de markten. De ongehinderde toegang tot de wereldwijde voorraden dient beter te worden gewaarborgd en het vertrouwen in de marktwerking moet worden versterkt. Hoewel vroegere ervaringen met internationale inspanningen inzake voorraadbeheer niet positief waren, zouden toch mogelijkheden moeten worden onderzocht om de onvoorspelbaarheid van wetsbesluiten betreffende de invoer van levensmiddelen te beperken.

Georganiseerde grondstoffenbeurzen zijn nuttige, beproefde instellingen voor prijsvorming en prijsindekking, op voorwaarde dat zij goed gereglementeerd zijn en voldoende volumes aantrekken om monopolistische praktijken te voorkomen. Zij hebben het op de markt brengen van grondstoffen in vele ontwikkelde landen vergemakkelijkt en de uitbreiding ervan in de ontwikkelingslanden is een welkome institutionele ontwikkeling en een teken van marktverdieping.

© OECD

Deze samenvatting is geen officiële OESO-vertaling.

Reproductie van deze samenvatting is toegestaan, mits het OESO-copyright en de titel van de oorspronkelijke publicatie worden vermeld.

Meertalige samenvattingen zijn vertaalde uittreksels van OESO-publicaties die oorspronkelijk in het Engels en Frans zijn gepubliceerd.

Deze zijn gratis te verkrijgen via de Online Bookshop van de OESO www.oecd.org/bookshop

Neem voor meer informatie contact op met de eenheid OECD Rights and Translation, Public Affairs and Communications Directorate op, rights@oecd.org of per fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Bezoek onze website www.oecd.org/rights/